

CAROLA DURAN TORT

1898 ENTRE LA CRISI D'IDENTITAT I LA MODERNITZACIÓ

Amb motiu de commemorar-se el centenari de la pèrdua de les últimes colònies d'Ultramar, la Generalitat de Catalunya, a través de la Comissió 1898 i amb la col·laboració de les vuit universitats catalanes, va convocar un congrés internacional sota el títol: *1898. Entre la crisi d'identitat i la modernització*. La trobada tenia per objectiu exposar i debatre el doble moviment de regeneració i modernització que va somoure la vida política, cultural i científica espanyola a la fi del segle XIX.

La preparació del congrés es va veure torbada per la mort, al final de 1997, del catedràtic d'Història Moderna de la Universidad Complutense de Madrid, el Dr. Vicente Cacho Viu, membre del Comitè Científic i estudiós destacat del període, ocorreguda just quan sortia publicat el seu llibre *Repensar el noventa y ocho*.

El congrés es va celebrar a Barcelona dels dies 20 al 24 d'abril de 1998, amb una nombrosa participació de membres de diferents universitats europees i americanes, i es va estructurar en conferències plenàries, taules rodones, ponències i comunicacions. A causa de la complexitat del tema a tractar, el programa de les ponències i comunicacions es va articular en tres seccions:

Secció I: Crisi d'identitat d'Espanya, construcció d'una Castella i una Catalunya ideals, relacions amb Portugal i amb les altres repúbliques llatinoamericanes.

Secció II: Modernització en el camp de les idees, de l'ensenyament, de la ciència.

Secció III: Modernització en el camp de les arts.

La inauguració va tenir lloc al Saló Torres Garcia de la Generalitat de Catalunya, sota la presidència del M. Hble. Jordi Pujol. La conferència inaugural va anar a càrrec del Dr. Joaquim Molas, que va tractar de les repercussions del 1898 en la història política i cultural posterior. Les conferències plenàries van ser pronunciades per Richard A. Cardwell (Univ. de Nottingham) —*Ciudad de futuro: Barcelona y el fin de siglo europeo*—, Isidre Molas (Univ. Autònoma Barcelona) —*Concepcions d'Espanya i Catalunya a finals del segle XIX*—; Juan Carlos Mainer (Univ. de Saragossa) —*1898: La fragua de los intelectuales*—, i Francesc Fontbona (Biblioteca de Catalunya) —*Art del 98 entre Catalunya i Espanya*. Com a homenatge al desaparegut Dr. Cacho, l'últim dia de la trobada es va llegir el seu text inèdit, *El catalanismo, factor de modernización*, que havia preparat especialment per a aquest congrés.

A la primera de les taules rodones es va discutir el tema: *L'oposició al sistema: republicanisme, catalanisme, sindicalisme* i van prendre-hi part: Ramiro Reig (Univ. de València), Joan B. Culla (Univ. Autònoma de Barcelona), Manuel Pérez Ledesma (Univ. Autònoma de Madrid) i Octavio Ruiz Manjón (Univ. Complutense de Madrid) amb Josep Termes (Univ. Pompeu Fabra) com a moderador. La segona taula rodona va tenir lloc el dia 21 i va tractar del *Diàleg intel·lectual Madrid-Barcelona: a propòsit de Maragall i Unamuno*; els participants van ser: Jean François Botrel (Univ. de Rennes), Joan Lluís Marfany (Univ. de Liverpool), Adolfo Sotelo (Univ. de Barcelona) i Enric Bou (Univ. de Brown) i va actuar de moderador Jordi Castellanos (Univ. Autònoma de Barcelona). L'última taula rodona va servir de cloenda al congrés i es va desenrotllar el dia 24 al Paranimf de la Universitat de Barcelona, sota el títol *Barcelona, capital de cultura*. Joaquim Molas va actuar-hi de moderador i van ser-hi presents l'historiador Albert García Espuche, Enric Gallén (Univ. Pompeu Fabra), Pilar Vélez, conservadora del Museu Frederic Marés, i Jordi Casassas (Univ. de Barcelona).

La secció I va acollir les ponències de Fernando Catroga (Univ. de Coimbra), que va parlar sobre *Identitat, crisi, modernitat a Portugal a finals de segle*; de Borja de Riquer (Univ. Autònoma Barcelona), *El 98, un xoc d'identitats*, i de Josep Termes (Univ. Pompeu Fabra), *Catalunya en el canvi de segle*, a més de nombroses comunicacions sobre les relacions entre les nacionalitats peninsulars, la visió des de les colònies i els personatges de Miguel de Unamuno i Lucas Mallada.

A la secció II, dedicada a la modernització de les idees, van presentar ponències Eliseu Trenc (Univ. de Rennes) sobre *Modernització i/o tradició a les arts gràfiques a Catalunya els últims anys del segle XIX*; Iris Zavala (Univ. d'Utrecht), *Cuestión de formas, cuestión de ideas: la lengua modernista*; José Manuel Sánchez Ron (Univ. Autònoma de Madrid), *Más allá del laboratorio: Cajal y el regeneracionismo a través de la ciencia*; Casimir Martí (Arxiu Nacional de Catalunya), *Regeneracionisme catòlic* i Ignacio Uzuzquiza (Univ. de Saragossa), *El último vals. Ritmos de la historia intelectual en el cambio de siglo*. Les comunicacions van tractar de la modernitat en el camp de les matemàtiques, en l'estètica, en la ciència, etc.

Finalment, la secció III, dedicada a l'evolució de les arts, va comptar amb les ponències de Xosé Aviñoa (Univ. de Barcelona), *Música: modernització en els projectes compositius i en el fet concertístic*; Jordi Castellanos (Univ. Autònoma de Barcelona), *El Modernisme i la construcció d'una cultura nacional*, i Carme Gràcia (Univ. de València), *El sorollisme i la seua oposició al mite de les dues Espanyes*. Les nombroses comunicacions presentades en aquesta secció van estudiar algun aspecte d'autors tan importants com Maragall, Rusiñol, Unamuno, Valle Inclán, Gómez de la Serna, Martínez Ruiz, Eduardo Marquina, Gabriel Miró, E. Díaz Canedo, Corpus Barga i Carmen de Burgos.

El dia 23, diada de Sant Jordi, es va fer una pausa en les tasques acadèmiques i es va dedicar a les activitats complementàries del congrés. Al matí, un itinerari pels principals monuments modernistes de la ciutat, comentat, amb l'agudeses ha-

bitual, per l'arquitecte Oriol Bohigas, i a la tarda una visita a l'exposició *Escolta Espanya*, organitzada pel Museu d'Història de Catalunya, que va ser comentada pel seu director, Josep M. Solé Sabaté.

Aquest lleuger repàs del desenvolupament del congrés ja fa evident la importància dels temes tractats, avalats pel gran nombre d'estudiosos que hi van prendre part. Seria recomanable que l'edició de les actes no es retardés per poder disposar de la gran quantitat de material nou que el congrés va generar.

CAROLA DURAN TORT
Universitat de Barcelona